

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

בפש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

פרשת בא

גליון ט"ו (תרט"ו)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טרוי עוועניו

הי' תהא שנת נפלאות בכל

שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

שנת חמשת אלפים שבע מאות וחמישים ושתיים לבריאה

ב"ה

שבת פרשת בא

היי תהא שנת נפלאות בכל מכל כל בו בחם בינה
שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

תוכן הענינים

שיחות

- 5 . . . . . זה אינו יכול וזה אינו יכול בחלוקת הש"ס (גליון)
6 . . . . . רבן גמליאל קיבל דעת ראב"ע . . . . .

לקוטי שיחות

- 6 . . . . . פסוקי מחר חודש בשבת חנוכה . . . . .
7 . . . . . חיווך בין שתי סברות בענין קבלה מרצון . . . . .
7 . . . . . משה נגד פרעה . . . . .
8 . . . . . הענקה מהקב"ה לעת"ל . . . . .

חסידות

- 10 . . . . . עיקר שכינה בתחתונים . . . . .
11 . . . . . בענין - לעולם ה' דברך ניצב בשמים (גליון) . . . . .

פשוטו של מקרא

- 12 . . . . . ולכל בני ישראל היה אור במושבותם . . . . .
13 . . . . . "רבות מופסי בארץ מצרים" . . . . .
14 . . . . . הערה פירש"י פרשתנו . . . . .
15 . . . . . כ"ב שנה שלא כיבד יעקב כיבוד או"א (גליון) . . . . .

רמב"ם

- 16 . . . . . בענין התאים ובית דלפא ע"פ הרמב"ם . . . . .

נגלה

- ירך של וא"ו שנפסקה לכמלא אות קטנה
האם בעינן שאלת תינוק 18

שונות

- שבע מצות בני נח. 19
ראיון עם כ"ק אדמו"ר שליט"א מהתחלת הנשיאות . . . 21
עוד על "הקריאה והקדושה" 22
הערות לספר "כללי הפוסקים וההוראה" 23
הערה ב"נתיב חיים" 25
עוד מקורות בשלה"ק לעניני חסידות. 26
פסוקים שלפני "יהיו לרצון" 27
שכינה בגלות 28
פי' ר"ת כז"מ? 28
שומר אמונים 19
סנחריב. 29
פרעה - מושל בכיפה 29
לבריאות עולמות 30
פרעה לקח שרה ע"י אירוסין וחופה 30
יין המשומר בתוך ענביו 31
חשיבות לימוד ברכת הנהנין 32
ספרים - סדרים 33
אברהם לא זכה למ"ת 33

מספר פאקסימיליא לשלוח הערות: 953-9720 (718)

ש י ח ו ת

זה אינו יכול וזה אינו יכול בחלוקת הש"ס (גליון)

הרב ישכר דוב קלויזנר
~ נחלת הר חב"ד - אה"ק ~

בקוני ע"ד חלוקת הש"ס בייט כסלו (ס"י"ב) כתב שע"י השתתפותו והצטרפותו עם עוד כמה מישראל בחלוקת הש"ס יש לו שייכות גם ללימודם וחלק בו ע"ד שמצינו בה' שבת, ששנים שעשו יחד מלאכה, שאחד אינו יכול לעשותה לבדו, שניהם חייבים, דחשיב שכל אחד עשה את המלאכה כולה כו', ועד"ז הכא ע"ש.

וראיתי בגליון תר"י (חנוכה ש.ז.) שמבקש ה' י.ג. לוי שי מקוראי הגליון לעיין בשאלתו ולתדצה וז"ל: "וקשה לי, לפמ"ש הרמב"ם (הל' שבת פ"א הט"ז) דהדין דזה אינו יכול וזה אינו יכול חייב, ה"ז באופן שעשו אותה בשותפות מתחילה ועד סוף, דמשמע דדין זה הוא רק כשעשו כל המלאכה ביחד, כגון שעקרו והוציאו והניחו ביחד, אבל בזה עוקר וזה מניח אף דהוה זה אינו יכול וזה אינו יכול לא אמרינן כן... וא"כ בנדו"ד שכאו"א לומד מסכת אחרת לכאוי הרי זה דומה לזה עוקר וזה מניח, ולמה נימא דהוה בכאו"א לומד כולו?" ע"כ קושייתו.

ולא הבנתי שאלתו, דהרי נדו"ד אינו דומה לזה עוקר וזה מניח, אלא דהוי דומה לעקרו והוציאו והניחו ביחד, כיון שכל או"א מרימים יחדיו את ה"חפץ" - "כל הש"ס כולו", אלא דזה מחזיקו "מצד זה" - מצד מסכת ברכות למשל, והשני מחזיקו מצד אחר - מצד מסכת שבת למשל, ושאלתו דומה לשנים שעקרו והוציאו והניחו יחדיו, שהרי לכאורה לא עשו כל המלאכה ביחד, שהרי איפוא בדיוק שהחזיק הראשון בידי את החפץ לא החזיק שם השני, וה"נ איפוא שהחזיק בדיוק השני בידי בהחפץ שם הרי לא החזיק הראשון, ואעפ"כ חייבים כמובן, א"כ ה"נ בנדו"ד, כ"א שלומד מסכת א' מתוך הש"ס, הוי ש"מרימים" יחדיו את כל הש"ס, אלא דזה מניח ידו ב"ברכות" והשני מניח ידו ב"שבת". ולקיימא ו"א"ש.

רבן גמליאל קיבל דעת ראבי"ע

הרב טובי בלוי
~ מח"ס כללי רש"י ~
~ ירושלים עיה"ק ~

ב"משיחות" ש"פ שמות, סעיף ז', מסביר ההבדל בין סדר ההנהגה של ר"ג לבין סדר ההנהגה של ראבי"ע, שדעת ר"ג היתה ע"ד הנהגת שמאי, ובסוף גם ר"ג מסכים ומסייע לסדר ההנהגה דראבי"ע.

ולהעיר מלקוטי שיחות, חלק י"ז, עמ' 114, עדי"ז בין אהרן ומשה ובסוף נתקבל גם אצל משה, ובהערה 37 שם, ששמאי קיבל הנהגת הלל שפעל גם על שמאי, ע"ש, וממש אותו ענין כמו כאן.

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

פסוקי מחר חודש בשבת חנוכה

הרב חיים רפפורט
~ ראש כולל אברכים ליובאוויטש ~
~ ליעדז אנגלי ~

(א) במה ששקו"ט בלקוטי שיחות לחנוכה בנוגע להוספת פסוקי הפטרת מחר חדש (- כשחל ר"ח טבת בשבת חנוכה ולמחרתו ביום ראשון) ומסקנת כ"ק אדמו"ר שליט"א (בהליקוט משיחת ש"פ מקץ תשכ"ט) שלמעשה יש להוסיף גם הפסוקים דמחר חודש.

ויש להעיר שבמכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א (להרא"ח נאה) משנת תשי"ב (אג"ק ח"ה ע' ק"ח) - כבר כתב כן ומוסיף עוד הוראה בזה, וז"ל "ויש לומר קודם פסוק השמים כסאי כיון שהיא חשובה יותר מהפטרת מחר חדש וגי"כ קודמת בזמן (אף שיום השני דר"ח הוא העיקר)". עכלה"ק.

תיווך בין שתי סברות בענין קבלה מרצון

הרב טובי' בלוי

~ מח"ס כללי רש"י ~

~ ירושלים עיה"ק ~

בליקוט לפי שמות, סוף סעיף ה', שהקבלה בהר סיני לא היה רק ענין הכרחי וכפיה אלא יש בזה גם מעשה קבלה מצד רצונם ובחירתם.

ובהערות 43 ו-44 מובאות שתי השיטות (במידת פורעניות) למה נענשו המצרים, אם בגלל רשעות לבם ואם בגלל שהוסיפו, וכך גם בצד המדה טובה בענין הקבלה, ע"ש.

ולכאורה קצת תמוה שהענין מובא בגוף השיחה (בצד המדה טובה) כענין אחד, ואילו בהערות נראה כאילו יש כאן שתי שיטות, עיין היטב.

ויש להסביר עפ"י דברי אור החיים הקי' בפי צו, בדי"ה על מוקדה, שמסביר בטוב טעם כי שתי השיטות (בענין חטא המצרים) הן ענין אחד, כי כאשר הם מוסיפים הם מוכיחים בכך שגם מלכתחלה לא היה זה מחמת הגזירה מלמעלה, ע"ש.

וכך גם כאן, במדה טובה, שתי השיטות הן לאמתו של דבר ענין אחד, ודו"ק היטב.

משה נגד פרעה

הנ"ל

בלקוטי שיחות, חלק ט"ז, עמ' 74, מבואר מדוע דווקא משה התגבר על פרעה, ובהערות שם מצויין גם לאור התורה על פי וארא (והכוונה לכרך אי' מכרכי אוה"ת לספר שמות).

ויש להעיר גם לאוה"ת כרך ה' מכרכי סי' שמות, שנדפס לאחר מכן (שמות - ויקהל), עמ' ב' תתצ"ט.

הענקה מהקב"ה לעת"ל

הרב שאול משה אליטוב

~ שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א ~

~ בואנוס איירעס ארגענטינא ~

בנוגע למצות הענקה מובא בלקו"ש חלק כ"ד ע"י 94 דע"פ מאמר המדרש (שמו"ר פ"ל, ט) עה"פ מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל - מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות, ומזה מובן שמצות הענקה ישנו גם לגבי הקב"ה - שהקב"ה האדון נותן הענקה לישראל עבדיו, שהרי באלף השביעי יקויים מ"ש ובשביעית יצא לחפשי חינם שאז דוקא ישנו לחיוב הענקה, (ע"כ מהתוכן בשיחה שם).

וצ"ע דחנה בחינוך מצוה תפ"ב מביא בנוגע למצוה זו שאין המצוה נוהגת אלא בזמן שהיובל נוהג, שהרי מצוה זו שייכת לעבד עברי שיוצא לחפשי, ודין עבד עברי נוהג רק בזמן היובל.

ועכ"פ מביא בחינוך שם שאף בזמן הזה ישמע חכם ויוסף לקח שאם שכר אדם מישראל ועבד אצלו זמן מרובה, או אפילו זמן מועט שיעניק לו בצאתו מאתו כאשר ברכו ה'.

ועפ"י מובן כיון ששייך גם בזמן הזה - מצות הענקה מובן שגם למע"י שייך לתת הענקה על עבודתינו במשך זמן הגלות.

ועוד צריך להבין בזה דאיך תתכן מצוה זו למעלה בזמן שמצוה זו שייכת רק ביציאת העבד מעבודתו לאדונו. משא"כ בני ישראל עבדים לה' באופן **תמידי** כמ"ש "כי לי בני ישראל עבדים" וא"כ כיצד תתכן מצוה זו למע"י, בזמן שגם לעת"ל נמשך להיות עבדים להשי"ת וביתר שאת וביתר עוז, שתהיי זו עבדות בכל הפרטים?!

ואפשי"ל בפטות ע"פ מ"ש בספרי (פסקא קיי"ט) דממ"ש הענק תעניק ב' פעמים למדים מזה שאפ"י אם נמכר אחר שקיבל ההענקה לאותו אדון שחייב לתת לו שוב וחייב אפילו מאה פעמים.

ועפ"י אפשי"ל שבעת הגאולה נקבל הענקה על עבודתינו במשך זמן הגלות, למרות שאח"כ תה"י עבודה נוספת שאין זו סתירה כנ"ל מהספרי.

ובעומק יותר אפשי"ל שכל מצות הענקה שייכת רק לעבדים, וע"כ באלף השביעי שיתגלה בבני"י בחי' בן שבו "בנים אתם להוי אלקיכם".

ובהפרש בין בן לעבד, בן הוא בבחי' קירוב לאביו, ולכן לא שייך אצלו הענקה שהרי לדעת הש"ך (בסימן פ"ו ס"ק ג'), הענקה היא בתורת צדקה, ואי"ז שייך בבן משא"כ בעבד שהוא בריחוק מהאדון שייך אצלו הענקה.

ובזמן הזה שישנם לבי' בחי' אלו בן ועבד עבודה בבחי' קירוב ועבודה בבחי' ריחוק, אפשי"ל שזהו ההפרש בין העבודה בין ימות החול ליום השבת; שימות החול הם ימי המעשה עבודתינו היא בבחי' "עבד" - ריחוק. משא"כ ביום הש"ק שהוא בחי' המחשבה העבודה היא בבחי' קירוב - בחי' בן.

ועי"פ הידוע שאלף השביעי הוא כנגד יום השביעי - שבת, לכן לעת"ל באלף השביעי יתגלה הבחי' דבן דכאו"א מישראל, וע"כ נקבל הענקה על העבודה בבחי' עבד דזמן הגלות.

אלא שיש הפרש בין מצות הענקה למטה למצות הענקה למעלה - דמצות הענקה למטה העבודה היא בענין אחד, והשכר הוא בענין אחר.

משא"כ הענקה למעלה הוא השכר הפנימי של כל מצוה, שהרי שכר מצוה מצוה, אלא שגילוי זה דהשכר שבתוך המצוה איננו בהאי עלמא, דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ולעת"ל יתגלה השכר הפנימי שבכל מצוה שזוהי ההענקה דלמעלה.

ח ס י ד ו ת

עיקר שכינה בתחתונים

הת' ברוך בנימין טהאלער

~ תות"ל 770 ~

לאחרי שמבאר ברד"ה באתי לגני תשי"ב בקיצור המדרש רבה בכללותו, ומסיים ("הביאור בקיצור בכללות הענין" - כ"ה מגדיר התחלת המאמר בד"ה זה דשנת תשל"א רפ"ב (קונטרס יו"ד שבט תנשי"א - נדפס בסה"מ מלוקט ה')) ד"זהו באתי לגני לגנוני למקום שהי' עיקרו בתחילה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה" (וראה שם בהעי' 12, שמהלשון עצמו מוכח שזהו "סיום הביאור דכללות הענין"), הנה ממשיך מיד אח"כ: "והענין הוא, דהנה תכלית הכוונה בבריאות והתהוות העולמות, דנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים". ומפרש ע"ז כ"ק אדמו"ר שליט"א (ראה ד"ה זה דשנת תשי"א רפ"ד, ד"ה זה דשנת תשל"א שם), שה"והענין הוא" (הענין דנתאוה כו') הוא המשך וטעם להאמור לעיל. דהטעם וביאור ע"ז שעיקר שכינה היתה בתחתונים דוקא (שלכן באתי לגני, למקום שהי' עיקרי בתחילה) הוא, כי תכלית הכוונה בבריאת והתהוות העולמות הוא דנתאוה כו'. (ומשתמש עם פירוש זה כיסוד וביאור לכמה ענינים המובאים בד"ה זה דשנת תשל"א הנ"ל).

ויש להעיר, שפירוש זה בהמאמר "לתווד ולקשר הענין דנתאוה כו' כביאור וטעם על זה שבאתי לגני למקום שהי' עיקרי בתחילה (כו') נמצא מפורש במדרש תנחומא (הוצאת רויזען, ווארשא, תרל"ח) נשא, כט, וז"ל: "ויהי, רב אמר דבר חדש שמיום שנברא העולם ועד אותה שעה לא שרתה שכינה בתחתונים, ורשב"ג אומר דבר שהי' ונפסק וחזר לכמות שהי', ולכך הוא אומר באתי לגני, באתי לגן אין כתיב כאן אלא באתי לגני, לאותו גן שנסתלקתי ממנו, דאמר רשב"ג בשעה שברא הקב"ה את העולם נתאוה שיהי' לו דירה בתחתונים...ועי"ש המשך הדברים.

בענין - לעולם ה' דברך ניצב בשמים (גליון)

הת' יי"צ אייווס
~ תלמיד בישיבה ~

בגליון תרי"ב רצה התי מ.י.ר. להוכיח שמשי"כ לעולם ה' דברך ניצב בשמים הכוונה שמים דוקא, כי במשי"כ שמים אינו כולל ארץ כי יש חידוש יותר גדול בשמים מבארץ בזה לארץ הי"ה נברא חומרי, ואי"כ יתכן שהכוונה רק לשמים ואי"כ מאין לכייק אדה"יז דיש דבר ה' בארץ הלזו הגשמית, והוסיף להפליא על מה שכתבתו שהא דיש דבר ה' פשוט הוא ואאפ"ל באוי"א וכו', עיי"ש.

ופלא על פלאותו כי מובן ופשוט הוא אשר דבר ה' הי"ה גם בארץ כי אלי"כ איך יתקיים (מאחר דאינו ככלי ביד האומן), ולא יתכן לומר שאין בו דבר ה', שהרי קיים, וזה נגד החוש כו', ואדרבא הדבר ה' נמצא בארץ במכ"ש משמי"כ, אם השמים שהוא נברא נעלה צריך להדבר ה' שישרה בו בכל רגע שיהי לו קיום, כ"ש בארץ שבלעדיו אא"פ כלל שיתקיים ואי"כ וודאי בכתבו שמים הכוונה אף לארץ.

ובמה שהביא מלקו"ש חכ"ט ע"י 29 שכי "משא"כ על הארץ מתחת... וואלט מען געקענט מיינען אז דער דבר ה' איז אין אים ניט באופן פון התלבשות" טעה בדבר מכמה טעמים.

(א) שכה לקרא המלים שלאח"יז וז"ל: "זיי מוזן שטענדיק אנקומען צום כח הבורא צו אויפהאלטען זייער קיום, אבער דער כח הפועל בנפעל איז ניט אין אן אויפן אז ער געפינט זיך אין זיי **בהתלבשות**" (מודגש בהשיחה) הרי מפורש שפשוט שתמיד צריכים להדבר ה' ואין שייך אחרת.

(ב) רק בנוגע התלבשות הדבר ה', יש סברא שמצד פחיתות המדרגה דארץ אין דבר ה' **מתלבש** בו, אבל לעצם דבר ה' בהנבראים, פשוט דהוא בארץ, ואפשר שמשו"ז סיפק בכתבו שמים שהרי כ"ש ארץ.

ומוסיף ומחדש שהדבר ה' **מתלבש** לא ו"ק בשמים כ"א גם בארץ "תיבות ואותיות אלו נצבות ועומדות... ומלובשות בתוך הרקיעים" - "ואפ"י בארץ הלזו הגשמית... דהיינו בחי

התלבשות" כו', אמנם לזה ליכא הוכחה מפורשת מהפסוק (דשמה שמים דוקא), ומוכיח את זה כ"ק אדמו"ר שליט"א, בלקו"ש שם עי מהפסוק "וידעת היום גוי כי ה' הוא האלוקים בשמים ממעל (ואפי"ו) בארץ מתחת אין עוד" "וויבאלד אז דער ענין פון אין עוד איז פארבונדען דערמיט וואס דער כח בורא איז **בהתלבשות** (מודגש בהשיחה) אין דער נברא וואלט געווען אן ארט צו מחלק זיין (בין שמים לארץ)... וואלט מען געקענט מיינען אז דער דבר ה' איז אין זיי ניט באופן פון התלבשות" עכלה"ק, קמ"ל על הארץ מתחת שכי"ה.

ואי קשיא הכי קשיא למה לא רמז ענין **התלבשות** הדבר ה' בארץ, (א) כן מפורש בהפסוק וידעת גוי כני"ל, (ב) כתב שמים דוקא לרבותא דהו"א שמים אי"צ להדבר ה' כלל קמ"ל, ואף דאיכא רבותא גם בארץ שגם שם מתלבש האור נקט האי רבותא.

וכל המעיין בהשיחה יראה שכי"ה (שמיירי לענין **התלבשות** האור) וא"כ אין כל פלא לכתוב שפשוט שהדבר ה' הוא אף בארץ דא"כ איך יתקיים הרי כני"ל אינו ככלי ביד האומן ולענין זה אין שום נפק"מ בין שמים לארץ.

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

ולכל בני ישראל היה אור במושבותם

הרב טובי' בלוי

≈ מח"ס כללי רש"י ≈

≈ ירושלים תובב"א ≈

כ"פ שמענו מכ"ק אדמו"ר שליט"א בשיחות הקודש כי עוד לפני הגאולה דיציאת מצרים היה "לבני ישראל אור במושבותם" (ורעיון זה מזכיר את הרעיון שהוא מרגלא דפומא של צדיקי פולין: "ביז צו די קרעטשמע דארף מען אויך א ביסל בראנפן" - בקשר לזה שכדבריהם יש צורך "בישועה פרטית לפני הישועה הכללית").

כן ידועים דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א בענין "והיו מלכים אומניך ושרותיהם מיניקותיך" שזה עוד לפני הגאולה, והראיה מהסיפור באיזגדר מלך פרס עם הונא בר נתן (ראה בין השאר לקוטי שיחות חלק כ"ד עמ' 175, ועוד).

ובכללות נראה לכאורה שכל זה - וכיו"ב הרבה בשיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א - קשור עם הענין של "טועמיה חיים זכוי", לטעום בעייש מתבשילי ש"ק, ולענין של "גופותינו נמסרו לגלות אבל לא נשמותינו" (ובכ"מ אף מקשרים והדברים בפירוש).

ברם לאחרונה יש להבין משמעות חדשה ועמוקה יותר בכל דלעיל, והוא עפ"י מה שזכינו לשמוע כו"כ פעמים (וראה במיוחד ב"משיחות" פי' ויגש בענין הנהגת מרדכי וכו', וביותר ב"משיחות" פי' שמות, על מצב של גאולת ישראל שהוא בתוך הגלות) כי היהודי מלכתחלה אינו נתון, לאמיתו של דבר ולעומקו של דבר, במיגבלות הגלות והוא תמיד במצב של גאולה.

ולכאורה, כך יש להבין גם את הענין של "אור במושבותם" וכו'.

ולהעיר דבר פלא כי עפ"י פירוש רש"י, כפשוטו של מקרא, שעל כל מכה ומכה היתה התראה ג' שבועות והמכה שימשה שבוע - הרי שהתחלת הענין של "ולכל בני ישראל היה אור" היה בפורים שעל זה נאמר "ליהודים היתה אורה".

כן תהיה לנו מיד ממש.

≈ ≈ ≈

"רבות מופתי בארץ מצרים"

הנ"ל

ידוע הרמז על הרמב"ם מן הפסוק "רבות מופתי בארץ מצרים", והתבאר לאחרונה בשיחת ש"ק פי' שמות השתא.

והנה לכאורה יש להוסיף עוד נקודה, והיא כי הרי מצרים היתה ארץ של התפתחות מדעית וטכנולוגית גדולה ביותר כידוע

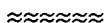
(ומובא כ"פ במכתבים הכלליים של כ"ק אדמו"ר שליט"א לחג הפסח), ובמיוחד הבכורות שלהם, שהרי כל ענין ה"בכור" היא ענין החכמה והשכל, כמובא בדא"ח (וראה ב"כתר שם טוב", סימן קנ"ד, "מהבעש"ט ביאור למה ע"י מכת בכורות יצאו ממצרים, כי בכור נקרא דבר חידוש הנאמר בראש והוא דבר שכל וכו' רק בכור השפחה שהם הקליפות מבדילין בין השכל ובין קונו כו"ו ע"ש), ומכת בכורות פירושה שבירת ההשכלה דקליפה ולעו"ז (ואולי קשור לזה ענין הכבדת הלב של פרעה, שזה מראה שהוא עשה דברים שלא כפי טו"ד, ובזה גם ראו את אפסות השכל האנושי, וכטענת "הטרם תדע כי אבדה מצרים" - שהוא לא התחשב בידיעה האנושית הפשוטה).

ועפ"י זה מובן הרמז הנ"ל שהרי ידועה מלחמתו של הרמב"ם בשכל האנושי, בספרו "מורה הנבוכים", ובאגרותיו וכו' - דווקא ע"י השכל האלוקי ומצוות ידיעת ה' (וזה גם, כידוע, עוד קשר לאדמו"ר הזקן - שנסתלק בחודש טבת וכו' - ושיטת חב"ד שלו).

הערה בפירש"י פרשתנו

הת' שמואל טייכטל
 ~ מתיבתא אהלי תורה ~

פרק יי פסוק כ"ב
 ברש"י ד"ה ויהי חושך אפילה שלשת ימים וגו'... ולמה הביא עליהם חושך. ולכאורה למה שואל רש"י רק במכה זו ולמה הביא עליהם משא"כ בשאר מכות שלא נמצא כזה. ואולי י"ל דאחד הטעמים במכות היי כדי שהמצרים ידעו שו"הפלה ה' בין ... ישראל ובין... מצרים". ובמכת חושך הרי המצרים לא ראו דבר ומנין להם שגם כאן היי "והפלה", ולכן שואל רש"י ולמה הביא וכו'. ולכך כשרש"י אומר שלאחר מכן כשבני"י באו לשאול ממצרים כלי כסף וכו' ואמרו להם שראו בביתם שיש להם כל זאת ואז ידעו מצרים שגם במכת החושך היי "והפלה היי".

כ"ב שנה שלא כיבד יעקב כיבוד או"א (גליון)

הרב וו. ראזענבלום
~ תושב השכונה ~

בגליון י"ד (פרשת ויחי) הבאתי פירש"י שבסוף פרשת תולדות ד"ה אחות נביות (כח, ט): ...הא למדת שאחר שקבל הברכות נטמן בבית עבר י"ד שנה אבל לא נענש עליהם בזכות התורה שהרי לא פירש יוסף מאביו אלא כ"ב שנה וכו' עכ"ל.

ובגליון ט"ו כתב הרב י. וו. וז"ל: לכל לראש יש לחדגיש ששם הוא הוספה על פירש"י בנוסחא שלפנינו מן "מצאתי ברש"י ישן".

(ולמען שבוחר "רש"י השלם" (כרך ב) שיו"ל בארץ הק' אינו מופיע כלל.

ובהערה שם בגליון מעיר שבדפוסים הישנים נמצא רש"י ישן (הני"ל) רק בדפוס אלקבץ) עכ"ל הרב י. וו. בגליון הני"ל.

ויש להעיר על זה משיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א מה שדיבר ש"פ וישלח תשמ"ז כפי שנדפס בהנחת התי' בלתי מוגה.

וז"ל שם (בתחלת דף ג):

האט מען געפרעגט: פארוואס בא "ויחבק" איז רש"י ניט מעתיק דעם ווארט "לוי", משא"כ בא "וינשק" איז ער מעתיק אויך דעם ווארט "לוי".

האט איינער זיך געכאפט אויף א "המצאה": אין כמה דפוסים רש"י איז בכלל ניטא קיין פירוש רש"י אויף די ווערטער "ויחבק לוי".

זעלבספארשטענדליך אז לויט די נוסחאות איז קיין קשיא ניטא!

די גאנצע קשיא איז לויט דעם נוסח בדפוס שלפנינו ואפילו את"ל אז דאס איז ניט א פירוש פון רש"י עצמו איז דאס אבער א

פירוש וואס איז געדרוקט בכמה חומשים וואס זיינען געווען בא גדולי ישראל ומפרשים וכו' און מ'האט אין זיי געלערנט, איז דאס זיכער ראוי און אויסגעהאלטען וכו'!
עכ"ל השיחה שם בנוגע לענין זה.

■ ■ ■

ר מ ב " ם

בענין התאים ובית דלפא ע"פ הרמב"ם

הת' שמואל ליבערמאן

~ תות"ל 885 ~

בגליון תרי"ב עמ' 23 כתב ר' י.ק. "לכאורה יש להקשות למה היו צריכים לעשות בית דלפא אמתיים?" ותירץ שם שהוא "...כמו שפירשתי בענין התאים (בספר "הלכות בית הבחירה להרמב"ם עפ"י כתבי יד עם פירוש עץ יוסף" עמ' 168, ש.ג.) שכך ה"י הדרך לבנות תאים (אולי צ"ל "בתים" ש.ג.) שיהיו תאים חלולים בקירות הבית... והוא בשביל להגן מפני הקור והחום (בלע"ז insulation) כמו"כ היו עושים מקום חלל בבית הדלפא כאמתיים..." ע"כ.

ולכאורה קשה להבין מה ראה לקשר בין ה"בית דלפא" שהרמב"ם כותב בפירוש מה תשמישו (לקבל בו הדלף, ועיין לקמן) לבין התאים שנעשו לשיטתו בשביל "אינסאליישאן"? כי אם נאמר שה"בית דלפא" נעשה בגודל אמתיים בשביל "אינסאליישאן", הרי גם בעלי"ה בית דלפא של אמתיים, אז למה עשו את התאים רק מסביב להיכל ולא גם מסביב לעלי"ה?

ועוד יותר קשה כל השיטה הזאת שהתאים נעשו בשביל "אינסאליישאן", שהרי ביחס לחלונות המקדש נאמר שהיו "שקופים אטומים" כי "לא לאורה אני צריך" (מנחות פ"ו:), והטעם שהרחיקו את המנורה מהשלחן במקדש הוא מפני ש"לא לאכילה אני צריך" (מנחות שם, ותוסי ד"ה לא לאכילה וכו'), אם כך איך אפשר לומר שעשו למקדש "אינסאליישאן", הרי כ"ש שאפשר לומר ש"לא ל"אינסאליישאן" אני צריך"!

וגם קשה מה ראתה המשנה לפרט שישלשה פתחים היו לכל אחד ואחד (מן התאים, ש.ג.), אי לתא מימין, ואי לתא מהשמאל, ואי לתא שעל גביו (מדות פי"ד מ"ג), הרי אם התאים נעשו ל"אינסאליישאן" אינו צריך את כל הפתחים האלו, ואפי' את"ל שהיו צריכים את הפתחים כדי לעבור מתא לתא לצורך בדק הבית וכו', הרי המשנה לא הי' צריך להשמיענו זאת, ועוד באופן כה מפורט.

וגם לא מובן איך אפשר להגיע למסקנה שהתאים והבית דלפא נעשו בשביל "אינסאליישאן" שהרי ביחס לבית דלפא כתב הרמב"ם בפירוש מה תשמישו וז"ל: "הרי מנהגם בבנינים לעשות לבתים שתי תקרות תקרה ע"ג תקרה וביניהם ריחון מעט נקרא אותו החלל בית דלפט לפי שהוא בעבור הדלף כדי שאם ידלף הגג העליון יתקבץ המים באותו החלל" (פיהמ"ש פי"ד מ"ו), אי"כ ידוע מה הי' משמש הבית דלפא, ובענין התאים לא פירש הרמב"ם כלום מה היו משמשים, לא בבבא בתרא ולא במדות, והנה לכאורה הי' צריך הרמב"ם לכתוב (או בב"ב או במדות): "היי מנהגם בבנינים לעשות לבתים שתי קירות קיר לפנים מקיר וביניהם ריחוק מעט נקרא אותו החלל תא (או יציע) והוא להגן על הבית מפני הקור ומפני החום" וכדו', והנה בב"ב פירש הרמב"ם רק מהו יציע (ולא מה תשמישו) ובמידות לא פירש כלום.

והנה למה היו משמשים התאים לא מפורש, ואפשר לומר כמו שכתב ב"חנוכת הבית" שתשמישם היו להניח בהם את הראוי למקדש, וא"ת למה היו במדות כה משונות (אורך פי' אמה ורוחב ג' או ו')? על זה אפשר לומר כמו שכתוב ב"קונטרס בית הבחירה" שלא שואלים על המדות משום "הכל מיד הי' עלי השכיל", ועוד ראי' לכך שכל ענין התאים מיינס ומדותיהם הם מפי הגבורה ולא ע"פ שכל והגיון, שהרי התאים המערביים היו מחולקים שלשה ע"ג שלשה ושנים על גביהם, ואם נעשו בשביל "אינסאליישאן" למה חלקו את התחתונות לשלשה והעליונות לשנים?

והנה הקשה ר' י.ק. (לעיל) למה עשו בית הדלפא אמתיים הרי "דלף" הוא מלשון טיפין טיפין (והביא ראי' מהלכות חמץ ומצה פי"ה ה"י) ואי"כ למה צריך כ"כ ריח (כמעט 610000 ליטר!)? ע"ז אפשר לתרץ שני תירוצים (א) כמו שכתבתי לעיל בשם "קונטרס בית הבחירה" שלא שואלים על המדות משום "הכל מיד הי' וכו' (ב) אפשר גם לתרץ בפשטות מהמשך ההלכה ברמב"ם וז"ל: "דגן שנפל

עליו דלף כל זמן שהוא טיפה אחר טיפה אפ"י כל היום כולו" וכ"י (הלכות חמץ ומצה פ"ה הי"י) הנה לכאורה יש מציאות שדלף יטפטף כל היום כולו ואם יטפטף כל היום כולו (או יותר) יכול בהחלט להגיע לכמות גדולה (ואם יטפטף כמה שנים, אפ"י יעשה חור בסלע כמו שמצאנו עם ר"ע), ואכמ"ל.

ובגליון תר"יג עמ' 26 בקטע המתחיל "והנה כשיש סתירה" בשורה הרביעית והחמישית, כתוב "שהאולם", ואינו נכון וצ"ל "שהאוטם".

■ ■ ■

נ ג ל ה

ירך של וא"ו שנפסקה לכמלא אות קטנה האם בעינן שאלת תינוק

הרב שמואל לאופר
≈ חבר הכולל דנחה"ח ≈

בשו"ע אדה"ז סי' ל"ב סעי' כ"י כתב וזלה"ק: "ואם נפסק אחת מהאותיות הפשוטות שאין להם אלא ירך אחת כגון וא"ו או זיין או נו"ן פשוטה וכיוצא בהן אין שיעור הכשרן כמלא אות קטנה שהיא יו"ד כמו ברגל הה"א וכיוצא בה, שהרי וא"ו שלא נשתייר ממנה אלא כמלא יו"ד אין זה וא"ו כלל, וכן בשאר אותיות הפשוטות אלא הכשרן תלוי בקריאת התינוק שאינו לא חכם ולא טפש וכו"ו עכ"ל.

אמנם בביאור הלכה ד"ח אם תינוק כתב "עייין בפרי מגדים ואליה רבה דאם יש כמלא אות קטנה דידהו כגון וא"ו או נו"ן פשוטה קטנה וניכר יפה שהוא וא"ו או נו"ן כשר ואין צריך להראותו לתינוק, עיי"ש.

וכשעיינתי בפרי מגדים ראיתי שכתב (באשל אברהם סק"יז) וז"ל: ע"י מגן אברהם בפשוטות לא מהני מלא אות קטנה יו"ד דאדרבא נראית כיו"ד ופסול, ולא מהני תינוק כל שאנו רואין

אין צורתה עליה, עיין בית יוסף בשם מרדכי ומיהו מלא אות קטנה דידהו שפיר דמי וי"ו קטנה עיין בית יוסף עכ"ל.

ובפשטות נראה לפרש דברי הפרי מגדים שבוי"ו קטנה יועיל תינוק שהרי לפניו מדבר כשלא מהני תינוק אבל מנלן הפירוש של הביאור הלכה שא"צ תינוק, גם כשניכר.

ועיינתי בדברי הבית יוסף לטור, וראיתי שהביא דברי המאירי בקרית ספר, שני תיקונים (א) כמלא אות קטנה (ב) תינוק, ופירש, כמלא אות קטנה שא"צ תינוק איירי בנקב ברוחב שהאורך עדיין מחובר, ולכן כיון שנשתייר בארכו בלא נקב כמלא אות קטנה רצה לומר דקה כגון וא"ו או יו"ד אז א"צ תינוק.

(ב) כשנפסק צד העליון מן התחתון לכן תלוי בקריאת התינוק עיי"ש הרי שלא הוזכר שם כלל שבוא"ו כמלא אות קטנה יו"ד בגודלי אין צריכים לקריאת התינוק כ"א רק כשהרגל דקה כוא"ו ואף באליה רבה שהזכיר זה לא הזכיר זה בוודאות וז"ל: ...ובזה אפשר דמהני קריאת התינוק... מיהו אפשר דכמלא אות קטנה סגי בזה, כדבסעיף דלעיל ברגל של ה"א וצ"ע.

הרי שנסתפק בזה אם זה דומה לנפסק רגל של ה"א [נראה דברי רבינו הזקן לעיל שאין זה דומה לנפסק רגל של ה"א].

וצריך להבין מקורו של הביאור הלכה הנ"ל.

■ ■ ■

ש ו נ ו ת

שבע מצות בני נח

א. חוקר
~ ניו יארק ~

כ"ק אדמו"ר שליט"א עורר הרבה פעמים ע"ד "לכוף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח". ראה לקוטי שיחות חלק כ"ו ע' 132 ואילך (=חידושים וביאורים בש"ס חלק ב' סי' ח). ואף

ולא מצינו דין זה מפורש בשו"ע ונו"כ וספרי השו"ת, הרי זה לפני הסכנה שבדבר - ראה שם סעיף ט.

ולהעיר שמצאנו לרב אחד, עלום שם, בדור הקודם, שהתעסק אד, והדפיס ספריו בשם "תורת העמים", למען הפצת ענין שבע מצות בני נח, אצל הגוים.

ואעתיק בזה מן "שער הספר", שנדפס במונקאטש תרנ"ט. "תורת העמים לתקן עולם במלכות ש-ד", ולחכניס את העמים בברית יראת ה', למען יחזיקו באלה המצות אשר צוה לכל העמים ונעתקו בזה בקצרה מתוך ספר תורת משה אלה המצות אשר נצטוו לכל בני אדם. והאמונה הזאת נקראת בשם "יראת י-ה" והמחזיקים בה נקראים בשם "יראי י-ה". את הספר הזה כתבתי בשפת קודש, ואבקש מאת האנשים.. כי ישתדלו להעתיקו בכל הלשונות ולהדפיסו.. ואת עורכי מכתבי העתים (=עיתונים) אבקש מהם כי ידפיסו את זה הספר כלשונותם ולשלחו לכל האנשים המחזיקים את מכתבי העתים שלהם. ואת שמי לא אובה להודיע ואבקש מאת היחידים היודעים אותי שלא יגלו גם הם את שמי".

כנראה שהספר הצליח והמחבר הדפיסו עוד כמה פעמים. מונקאטש תרס"ה. ואחרי זה במונקאטש תרס"ח תחת השם "אלומי יעקב". ואחרי מלחמת עולם הראשונה בווארשא תר"פ בשם "האמונה הקדומה".

הספרים לא היו למראה עיני, והעתקתי מסי אה"ר חלק ב' עי 227, 234 - 233 ברשימת הספרים שנדפסו במונקאטש. וראה שם שנדפס מספר זה גם תירגום לגרמנית. ובנוסף לזה הדפיס המחבר בתחום זה גם "מכתב גלוי לחכמי האונגליסטים" ועוד. וראה שם השערת שמו של המחבר.

ראיון עם כ"ק אדמו"ר שליט"א מהתחלת הנשיאוח

הת' שמואל גרינוואלד
≈ תלמיד בישיבה ≈

לאחרונה התפרסמה בעיתון "כפר חב"ד" (גליון 493 ע' 20 ואילך) "ראיון" עם כ"ק אדמו"ר שליט"א מתורגם מאנגלית, שהיה מיד לאחר קבלת הנשיאות בתשי"א. ו"התפרסם בארה"ב בחוברת שהו"ל הארגון "OU".

ציון מדויק איפה שזה התפרסם לראשונה, הוא העיתון "אורטודוקס זיואיש לייף" (Orthodox Jewish Life), גליון תשרי תשי"ב. ומאז התפרסמה בכמה מקומות, ביניהם לאחרונה, עיתון "מעיינות" של צא"ח בניו יארק גליון 36.

למען הדיוק חייבים לציין שבמקורו באנגלית זה לא נכתב כראיון של שאלות - תשובות, אלא כסיכום שיחה שהיה לו עם כ"ק אדמו"ר שליט"א. וכנראה שמערכת "כפר חב"ד" שינתה את זה כדי שהדברים יהיו יותר בירורים.

כיון שזה היה מיד לאחר קבלת הנשיאות מובן מעצמו שקראו אותו בתשומת לב וכו', וראה ב"כפר חב"ד" גליון 169 ע' 22 נעתק מכתבו של הרה"ח אוריאל ז"ל צימער מה שאמר לו כ"ק אדמו"ר שליט"א על התגובות שהיו להמאמר.

"זמן קצר לאחר שקיבל על עצמו הנשיאות הופיע באחד הירחונים הדתיים באנגלית מאמר עליו, כתוב בצורת כתבה על שיחה עמו... לא עברו - סיפר כ"ק אדמו"ר שליט"א - שבועות מעטים, ולידי הגיע קטע מעיתון ציוני באה"ק שבו מביע העורך תמיהתו הרבה: נתמנה נשיא לעדה כה גדולה ועולמית של חסידים, ולרגל זה כותבים כתבה כ"כ ארוכה ומדברים שם על כל מיני עניינים והשנה - שנת ב' (או ג') למדינה, וכל קיומה של המדינה, לא נזכר שם באף מלה אחת! כאילו אינה קיימת בעולם ולא עוד אלא שכל המאמר בנוי על מאמר אחד, שלא מצא אחר אלא זה... והוא "צדקה עשה הקב"ה שפיזרן בין האומות"?! ע"כ דברי העיתון הנ"ל. רואים אתם, העיר כ"ק אדמו"ר שליט"א, כיצד הי"לעומת זה" מכיר בכך היטב."

≈ ≈ ≈

עוד על "הקריאה והקדושה"

בי"הערות וביאורים גליון י"א (תר"ט) ע"י 37 - 35 העיר התי יוסף יצחק ש"י קעלער על משי"כ בגליונות שלפנייז על "הקריאה והקדושה", ואני מודה לו על ההערות שלו, שביתיים "התעלומה" נפתרת קצת. ואעיר רק על כמה דברים שכתב.

הוא כותב "כל המעיין בהקריאה והקדושה וכן באגרות כ"ק אדמו"ר הריי"ץ וכ"ק אדמו"ר שליט"א (שבחלקם נסמנו על ידו) וכן במאמריו של הרשד"ב לוי. .. יראה שרובו של החומר נכתב ע"י העורך ה"י אהרן לויט".

לא מצאתי "מאמריו" של הרשד"ב לוי בענין זה. למיטב דיעתי יש ממנו רק מאמר אחד בענין זה שצינתי לו. גם חבל ולא ציין לנו מראה מקומות לאיזה אג"ק הכוונה (נוסף לאלו 'צינתי להם בגליונות שלפנייז).

החידוש בדבריו אני רואה לא בהסברות שהוא כותב, אלא בזה הוא התחיל לגלות לנו ממה שנמצא בגנזי העורך ר' אהרן לויט מיו של דודו זקנו), ובזה נבקש בשם הקוראים שאדרבה יגלה ו יותר מהנמצא שם, כי באם, לדוגמא, נמצא שם כל הטיוטות ! המאמרים שהופיעו אין לך רא"י יותר טובה שהוא בעצמו יבס.

וגם, האם שייך לדעת מתולדות חייו המסתוריים - קצת. איפה ד ומתי נפטר, ועוד פרטים כאלו שמסתבר שבני המשפחה עים, אלא שאף אחד לא טרח לברר אצלם. תמונה ממנו? ותן גם ויחכם:

~~~~~

הערות לספר "כללי הפוסקים וההוראה"

הרב טובי' בלוי

≈ מח"ס כללי רש"י ≈

≈ ירושלים תובב"א ≈

אשתקד (בשנת אראנו נפלאות) יצא לאור עולם (על ידי מכון "אהלי שם" - ליובאוויטש) הספר המיוחד במינו ספר "כללי הפוסקים וההוראה משו"ע אדמו"ר הזקן ומתשובותיו", והוא חיבורו המצויין של הגה"ח מוהר"ר יקותיאל פרקש שליט"א, מו"ץ לאני"ש בירושלים ת"ו, ומחבר ספרי "מחשבת הטהרה" ו"חול המועד כהלכתו". הספר כולל שני"א כללים עם ציונים והערות ונספחים ועם מפתחות וכו' (406 עמודים).

הספר זכה לברכתו הקי' של כ"ק אדמו"ר שליט"א ולחסכמות נלהבות של גדולי תורה והוראה.

לחביבותא דמילתא (ובמיוחד לאור דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א בתוך מכתבו אל המחבר: "אהוב את הבקורת") אבוא בזה בכמה הערות:

1. היה מן הראוי להביא גם את הכלל ה**בסיסי** הידוע שיש לנהוג כמו הסדור שחובר לאחרונה (בתוך "כללי אדמו"ר הזקן"), ובמיוחד לאחר שהמחבר הביא כללים מאדמו"ר הי"צמח צדק" על אדמו"ר הזקן (וקשור לנושא זה גם דבריו הידועים שתחלה נטה יותר אחרי המגן - אברהם, והם דברים המובאים בשמו של אדמו"ר הזקן עצמו, כידוע ומפורסם).

2. כן היה מקום, לכאורה, שבאו"ח ס"י כ"ה על מחלוקת בין הפוסקים לבין המקובלים, ובד בבד (או בהערה) גם את הדעה ההפוכה שהיא משנה אחרונה של אדה"י (כמובא בראש "שער הכוללי") - ושייך ענין זה גם לכלל הקודם בדבר הסידור ומהדורא בתרא שלו.

3. לכלל קכ"ה - בהערה - יש לתרץ כי בנר חנוכה המצוה מעיקר הדין היא "איש נר וביתו", ולכן - "וציוונו להדליק נר

חנוכה", ולענין מ"ש שלא הביא רבנו ראיא מברכת נש"ק, כיוון שהמשנה עדיפא מינה, כמובן.

4. לכלל ר"י - בהערה - מה שהביא מאג"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א אינו שייך כלל לנידון דידן, שהרי לא מדובר שם בירושלמי החולק עם הבבלי (ודבר מצוי הוא שיש הלכות בירושלמי שאינן נמצאות בבבלי וכן להיפך, ואין מזה ראיא שהמשמ"ט חולק), משא"כ כאשר הגמ' אינה מביאה ברייתא (וכגון תוספתא) - הרי ברור שיש לזה משמעות, ובמיוחד במקום שנידונית ההלכה הזו עצמה.

ובכל אופן אין קשר בין פסיקה נגד הברייתא בגלל השמטתה בגמ' - לבין פסיקה כירושלמי נגד הבבלי (שיתכן שאדמו"ר הזקן לא מקבל פסק הרמב"ם כירושלמי נגד בבלי).

5. בכלל שמ"ה: יש כאן אמנם כלל חשוב של אדמו"ר הזקן בדרכי פסיקתו (כי שוא"ת עדיף במקום מחלוקת וכו') אך ההדגשה (והגדלת האותיות) במועתק היתה צריכה להיות על הדברים הבאים אחרי המלים "ולכן לא העתקתי כלל זה". אי - ההעתקה של אדה"ז כאן היא קביעת הלכה למעשה ולא מעשה פסיבי של אי - העתקה כמו למשל בכללים ש"מ - שמ"ג, שהם ענין של "אי התערבות" (בחנית "הנח להם לישראל אם לא נביאים הם" וכו'), משא"כ כאן כנ"ל, ההדגשה (בכלל המועתק) על המלים "ולכן לא העתקתי" וכו' מטעה (וממילא - גם מקומו של כלל זה היה צריך להיות לפני כלל ש"מ, וד"ל).

עד כאן לעניו"ד, וכבר זכינו לשמוע פעמים רבות מפי כ"ק אדמו"ר שליט"א על החיוב ללמוד שו"ע אדה"ז בעיון ולהתעמק בדבריו הקדושים, ולכן יש לשמוח על הספר החביב הנ"ל שיתרום להשגת מטרה קדושה זו, ואבקש ממי שיוכל לתרץ הערותי הנ"ל - לעיין בדברים היטב ולהשיב בגליונות הבאים, ומיני ומינייהו רווחא שמעתתא.

הערה ב"נתיב החיים"

הני"ל

בשם "נתיב החיים" נקראות, כידוע, הערותיו של הגה"ח וכו' מוהרא"ד לאוואוט זצ"ל שצירף ל"דרך החיים" (של הגר"י מליסא זצ"ל), שהדפיס (יחד עם דה"ח) בסוף סידור תורה אור ושער הכולל. ב"נתיב החיים" פירט את פסקי אדמו"ר הזקן, בשו"ע ובסידור, המנוגדים לפסקי דרך החיים.

ולהעיר כי בדה"ח, סימן ל"ב, סעיף ד', כתב: "אבל אמן יכול לענות בין הפרקים על כל ברכה וברכה שישמע" (ואמנם כך פוסקים גם הפרי מגדים, הגר"ע איגר, הקישו"ע והמשנה ברורה), ולא העיר בנתיב החיים כי אדמו"ר הזקן פוסק במפורש, כי בשו"ע שלו, סימן ס"ו, סעיף ה', והן בסידור שלו, בדיני ק"ש בד"ה "כשמפסיק למודים", כי אין לענות אמן גם בין הפרקים אלא אחרי ברכות הא-ל הקדוש ושומע תפלה, (אגב, ב"הוספות לשו"ע אדה"ז" שנדפסו בסוף השו"ע, בהעתקת פסקי הסידור השאירו בטעות גם על קטעים אלה את הכותרת "הלכות תפילין").

ואמנם צריך לברר מדוע פוסק כן אדמו"ר הזקן, שלא כפי שהבינו שאר הפוסקים בדעת השו"ע (והגרעק"א גם הביא הוכחה לפסקו מלשון הטור), ולפי שיטת אדה"ז אין כמעט שום הבדל - לענין הפסק לדברים שבקדושה - בין אמצע הפרק לבין בין הפרקים, ומצוה ליישב.

אחרי כתבי כל הני"ל מצאתי קוני "שביל חיים" של הגרא"ח נאה זצ"ל (בסוף ספרו "קצות השולחן" חלק א'), "תוספת הגהות על דה"ח" וכו', שציין גם את ההשמטה הני"ל, ובאמת, חבל שלא הדפיסו קונטרס זה בסוף סידור תורה אור ושער הכולל שבהוצאת קה"ת (אף שהודפס שם "קונטרס הסידור" להני"ל), כהשלמה ל"נתיב החיים" שהכרחית ביותר.

עוד מקורות בשלה"ק לעניני חסידות

הנ"ל

בגליון ה' (פי' לך לך) הבאתי כמה ענינים בסי' השלי"ה הקי אשר ידועים כרעיונות יסוד במשנת החסידות, שמכאן הוכחה שאין כל חדש ח"ו בתורת החסידות כי אם רק גילוי ותבאה לידי ביטוי מודגש של רעיונות קודמים (וכפי הפירוש הידוע על "פירוש הבעש"ט" שבשער היחוד והאמונה: פירוש - פאנאנדערגישפרייט, היינו - הפצה. וגם הבהרה והדגשה).

ולחלן עוד כמה דוגמאות:

א. אחדות ה' כפשוטה (שלא רק שאין ח"ו אלוקים זולתו ית' אלא שגם אין כל מציאות זולתו ית') - ז"ל שלה"ק, מאמר ראשון מעשרה מאמרות שלו: "אמיתת האמונה הנראה בעיני היא הש"י מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית בכוונה מכוונת שופע שפעו ואילו היה מונע רגע אחד היה הכל כלא היה בטל המציאות והיא פי' הפסוק וידעת היום והשבות אל לבבך וגו' אין עוד, אין הפי' כי אין אלוה זולתו כי זהו פשיטא וכו' אלא ר"ל שאין עוד מציאות בעולם זולת מציאותו יתברך", עכלה"ק.

ב. בתניא קדישא פרק מ"ו: "ויש דרך ישר לפני איש וכו' לעורר ולהאיר אור האהבה וכו' כאשר ישים אל לבו וכו' ועאכו"כ אם מלך גדול ורב מראה אהבתו הגדולה והעצומה לאיש הדיוט ונבזה ושפל אנשים ומנוול המוטל באשפה ויורד אליו ממקו' כבודו וכו' וגדול יתר מאד בכפלי כפליים לאין קץ עשה לנו אלוקיננו וכו' וכו', ע"ש.

ובשלה"ק, ראש המאמר השני מעשרה מאמרות, וזלה"ק: "זכור יזכור ידמה כאלו היה שבו ומנוגע ומעונה ועני מרודה ושבו כולו איתנהו ביה ובא מלך גדול וגאלו ורוממו וגדלו" וכו' וכו', עיין שם בפנים.

ג. בשלה"ק מאמר ראשון בהגה"ה, וז"ל: "ונראה בעיני שניתן רשות עתה יותר מלדורות הראשונים כי ענין טעם עסק הנסתרות שלא היה ניתן רשות כי אם ליחידי סגולה משום יראה גדולה שיש

בעומק הסודות ההם לבוא ח"ו לידי קיצוץ וכ"ו אבל בדורות האחרונים שהם סמוך לגאולה ואז יתבערו מהעולם הקציצות ובכל מה שקרוב יותר לזמן הגאולה מתקרב יותר ביטול הקציצות על כן אין לחוש לזה וכ"ו ולא יבואו לידי טעות וכ"ו ובזכות זה יזכו ליותר סודות כי מלאה הארץ דעה בבוא הגאולה" עכלה"ק.

הרי לנו כל רעיון הפצת המעיינות כהכנה לגאולה, והגילוי שכל שאנו מתקרבים יותר לגאולה מתרבה דווקא האור!

הבאתי כמה דוגמאות נוספות על מה שפירסמתי בשעתו, ובלי"ן עוד חזון למועד להביא עוד דוגמאות.

ולחעיר שיום ההילולא של השלי"ה הק' הוא יום - י"א ניסן!

≈ ≈ ≈

פסוקים שלפני "יהיו לרצון"

הנ"ל

ידוע ומפורסם מנהג החסידים לומר לפני "יהיו לרצון" (שבסוף השמו"ע) את הפסוקים השייכים לשם כ"ק אדמו"ר שליט"א (המתחילים ומסתיימים באותן אותיות, כידוע), והם: "מאור עינים ישמח לב" וגו' ו"מה טובו אהליך יעקב" וגו', (ומפורש הדבר באג"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א, כרך ה', עמ' י', וראה ימי מלך"י, חלק א', עמ' 227).

והנה הפסוק הראשון הנ"ל הוא מספר משלי והשני הוא מחומש במדבר כידוע, ומאז ומקדם תמהתי (ועדיין לא מצאתי הסבר) על כך שנאמרים פסוקים אלה דווקא, בשעה שבדרך כלל נהוג, לכל השמות, לומר פסוקים מספר תהלים, ספר דוד מלכא משיחא נעים זמירות ישראל.

ובענינו: לשם הראשון ישנם כמה וכמה פסוקים בספר תהלים, שגם תוכנם וענינם קשור בהחלט לעניני כ"ק אדמו"ר שליט"א, וכגון - "מגדיל ישועות מלכו ועושה חסד למשיחו לדוד ולזרעו עד עולם" (תהלים י"ח), "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז" וגו' (תהלים ח'), "מי יובילני עיר מצור מי נחני עד אדום" (תהלים

ס', והוא ענין "ועלו מושיעים וגו' לשפוט את הר עשיו",
 משביח שאון ימים שאון גליהם והמון לאומים" (תהלים ס"ה),
 "משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו, קוראים אל ה' והוא
 יענם" (תהלים צ"ט), "משמים הביט ה' ראה את כל בני האדם"
 (תהלים ל"ג), ועוד.

לפסוק השני - "מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב ה' שבות
 עמו יגל יעקב ישמח ישראל" (תהלים י"ד), "מגיד דבריו ליעקב
 חוקיו ומשפטיו לישראל" (תהלים קמ"ז).

שכינה בגלות

חיים כהן

~ תלמיד בישיבה ~

א) בתו"ח בראשית צ"ב, ד, "בכל גלויות בגלות אדום ויון
 השכינה עצמה בגלות שם כמו שר"א ור"י הלכו תמיד לרומי
 עכלה"ט"

ולא זכיתי להבין שלכאוי כוונתו להסיפור שבסוף מסי' מכות
 [ואולי נמצא בעוד מקומות שלע"ע נעלמו ממני], ומה הראי' משם
 ש"השכינה עצמה בגלות".

פ"י ר"ת כז"מ?

ב) בתו"ח לך צ"ג, ג' מביא "גם הנביא בדבר ה' אין רשא
 לחדש דבר שנגד הכתוב בתורה ומקובל בפי חכמי ישראל ממש
 (שבת ק"ג, כנצ"ל: ק"ד, א') (ונידון כז"מ).

כנראה פ"י הר"ת כז"מ = כזקן ממרא, ולפום ריהטא יש לעיין
 ש**נביא** מחדש דבר "בדבר ה'" (בנבואה) אינו אותו הדין של זקן
 ממרא ולכאוי הם שני דינים נפרדים, ונלמדים ממקומות שונים.

שומר אמונים

ג) באגרות קודש מ"ק אדמו"ר שליט"א ח"א איגרת צ"ד [קוני השגחה פרטית] נדפסה גם בלקו"ש כמצויין בהערות המו"ל שם] פ"ב מביא "ובשומר אמונים (לתלמידו של הרמ"ז)"

יש לעיין מה פירושו, הרמ"ז נפטר בשנת נח"ת והשומר אמונים נולד, בשנת תמ"ה. ולפי מ"ש בפרקי מבוא להקדמת ספרו (שומר אמונים) ה" תלמיד לר"ב הכהן מרויגה שהוא ה" תלמידו של הרמ"ז.

סנחריב

ד) בתו"ח בראשית ע"ה, ב' כתוב "בסנחריב שהתנשא בעצמו ואמר מי בכל כו' ונפל בדבר הוא וכל עמו".

יש לעיין הלא סנחריב נמלט אלא אח"כ נהרג ע"י בניו, ודוחק לפרש דלצדדין קתני.

פרעה - מושל בכיפה

הת' אליעזר אינדלמאן

~ תלמיד בישיבה ~

א) ב"משיחות" ש"פ ויגש ש.ז. ע" 4 מביא שפרעה (של יוסף) איז געווען א "מושל בכיפה" ובהערה לשם צויין ראה מכלתא בשלח י"ד, ה. זח"ב ו, א.

ולפום ריהטא יש לעיין ששם מדובר בפרעה של משה (ואין זה מתורץ בתיבת ראה שהקדים בראשית ההערה).

ולהעיר מתו"ח לך צ"ב, א "ע"י יוסף במצרים לפרעה נינו ונכדו [של פרעה דאברהם] ונתגדל ביותר עד... ה" מולך בכיפה".

לבריאות עולמות

ב) בתניא (ח"א) עי מ"ב אומר וזה כל האדם ותכלית בריאתו ובריאות כל העולמות. (אגה"ק) עי קני"ב "הנשמות שעלו במחשבה וקדמו לבריאות עולמות" ובלוח התיקון לשם שצ"ל: לבריאת.

[לוח התיקון הבא בזה ערכתי על פי השוואה להוצאות הראשונות" - כ"ק אדמו"ר שליט"א בהוצאות דשנת תשי"ד עיי"ש] ולכאוי זהו טעות הדפוס.

ולהעיר 1) מתניא פכ"א עי כ"ז שו"ה ית' - בבריאות העולמות ובלקוטי לוי"י שם. תניא מהדו"ק שם עי ק"י ובהנסמן שם. 2) מספר תו"ח בראשית בתחלתו:

א, א שו"ה עצמו - לבריאות העולמות.
שם א, ג' שו"ה ח"ע - בריאות העולמות
שם שו"ה המציאות בריאות יש מאין

הנה לפנינו בדף אחד ג"פ כותב תיבת בריאות במקום בריאת, לאחרונה נדפס מאמר זה בספר מאמרי אדה"א בראשית בתוך ד"ה והוא עומד עליהם עי ק"ל ואילך **מגוכת"ק** אדה"א וכמובן ששם נדפס **בריאת** [ולפ"י? שינה המעתיק? המדפיס? ג"פ מכמו שהוא בגוכת"ק?!].

וראה גם תו"ח שם כ"ה, ד' שו"ה (לז) - בריאות העולמות.

פרעה לקח שרה ע"י אירוסין וחופה

ג) בתו"ח בראשית צ"ג, א', מביא "ומ"ש ואקח אותה זהו בבחי' **אירוסין וחופה**" הנה כנראה שמקורו באיזה מדרש שלע"ע איני יודע איי מקום כבודו, ומי שיודע מקומו יועיל מטובו לפרסמו בקובצים הבאים ות"ח מראש.

יין המשומר בתוך ענביו

(ד) בברכות ל"ד, בי עין לא ראתה - זה יין המשומר בענביו מוי ימי בראשית ובביאורו"ז ס"ב, אי "שמשומר ממגע נכרי", וראיתי במאמרי אדה"א קונטרסים ע"י תקמ"ו שהעיר מנר מצוה למהר"ל מפראג קרוב לסופו ל"א, אי' ושם מדיין מה שנאי משומר ולא צפון.

אבל בכתבי הרמב"ן ח"ב ע"י ש"פ מפרש, ופ"י משומר מלשון משמרת [שמוציאה את היין וקולטת את השמרים עיי"ש] ובהערות המו"ל שם מציין לרקנטי ואינו תח"י לעיין בו, וראה שיחת עשרה בטבת ש.ז.

נתינת צדקה בויברך דוד (גליון)

הת' יעקב ישראל שי' הכהן כהן
~ תלמיד בישיבה ~

בגליון י"ד (תרי"ב) רוצה הרב טובי בלוי שי' לתרץ מה שלא ראינו (לכאורה) רבותינו נשיאנו נוהגים ליתן צדקה בויברך דוד, במה שבכתבי האריז"ל משמע שהנתינה צריך להיות ליד גבאי ולכן זה שייך רק כאשר יש גבאי ההולך לגבות וכו'.

לכאורה צ"ב התירוץ כי בשו"ע אדה"ז סי' נ"א סעי' י"א כותב אדה"ז "וכשאומרים ואתה מושל בכל נותנים צדקה מעומד" וכן בתשובות וביאורים בשו"ע ע"י 60 "...כיון שמזכיר שנוהג אביו שי' מנהג טוב להפריש צדקה בויברך דוד... בטח ימשיך במנהג טוב האמור גם עתה...".

ולא משמע באופן שגבאי הולך לגבות.

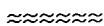
ולכאורה יש לתרץ בפשטות במה שלא ראינו (לכאורה) רבותינו נשיאנו נוהגים כן ע"פ שיחה מכ"ק אדמו"ר שליט"א (בשיחות קודש בהתוועדות זאת חנוכה תשל"ט שיחה בי סי' ח"י) וזלה"ק און די קושיא הידועה אז מיהאט דאס ניט געזעהן בא רבותינו

נשיאנו - איז ניט יעדער זאך דארף מען זיך גלייכן צו רבותינו נשיאנו; עס מאכט ניט אויס אז ער וועט געבן צדקה אפ"י אין א טאג וואס בעיני בשר שלו האט ער ניט געזעהן ווי אזוי דער רבי האט געגעבן צדקה ער ווייס ניט וואס הייסט ביים רבין געבן צדקה און ער ווייס ניט וואס איז געווען מיטן רבין א רגע לפני'ז און א רגע לאח"ז מיט נאך כו"כ פרטים.

ועוד יש לתרץ אגרות קודש חיי"א מכתב ג' תשי"י שמובא שם וז"ל אבל בסי' האריז"ל כתב שנתנית צדקה זו הוא בויברך דוד באמירת מושל בכל הובא ג"כ בפרי מגדים, ואפ"ל - ע"פ נגלה - שהקדימו הנתינה לקודם ישתבח, בכדי שלא להפסיק בתפלה משעה שיורד השי"ך לפני התיבה שהוא לישתבח.

וכיון שעתה יורדים לפני התיבה לפני זה, ותמיהה מילתא להפסיק בינתיים, ואפשר יש גם מקום לומר דמיחזי כיוהרא. - "יש לתרץ בזה מה שהובא דרובא נוהגים ליתן צדקה לפני התחלת כל התפלה".

ואף שקשה להתאים עם המכתב המובא בתשובות וביאורים שם, (כי המכתב הוא מחמש שנים לאחר המכתב המובא לעיל) אבל עכ"פ נמצא בד"א הסבר למנהג דרבותינו נשיאנו.

חשיבות לימוד ברכת הנהנין

הרב מרדכי מנשה לאופר

~ בית חב"ד רובע י"א - אשדוד ~

בשעתו, לפני כו"כ שנים שמעתי מהרה"ח וכו' רג"מ גרליק שי' (אב"ד מילאנו) אשר ב"יחידות" הראשונה שלו (בשנת תשט"ז ?) נצטווה על לימוד וידיעת "סדר ברכת הנהנין" מאדה"ז.

ואולי יש לקשר זה עם המבואר בפנימיות התורה במעלת ידיעת ברה"י, וכפי שעולה מהקטע דלקמן שזהו יסוד מוסד בעבודת ה'.

וז"ל הרח"ו ז"ל בשער רוה"ק ט,ב:

"אמר לי מוז"ל כי עיקר השגת האדם אל רוה"ק תלויה ע"י כוונת האדם לזהירות בכל ברכות הנהנין, לפי שעל ידם מתבטל כח אותם הקליפות הנאחזת במאכלים החומריים ומתדבקים בהם באדם האוכל אותם. וע"י הברכות שעליהם הנאמרות בכוונה הוא מסיר מהם הקליפות ההם ומזכך החומר שלו ונעשה זך ומוכן לקבל קדושה והזהירני מאד לזה" עכ"ל [והובא להלכה בכף החיים סימן רב ס"ק א].

~~~~~

ספרים - סדרים

הת' שלמה גרינבארג

≈ תלמיד בישיבה ≈

(א) בתו"ח נח ע"ת, ד, מביא הפסוק ונהר יוצא מעדן... להשקות את הגן שהן ג"ן ספרים דאורייתא שנק' גן נעול.

ויש לעיין מהו כוונתו בגן "ספרים" הלא נמנו רק כ"ד ספרים וכוללים כל התנ"ך, ולולא דמסתפינא הייתי אומר שנפל טעות קל וצ"ל ג"ן סדרים.

אברהם לא זכה למ"ת

(ב) בתו"א לך י"א, ד, ד"ה אך מביא "לכן לא קיבל אברהם התורה לפי שיצא ממנו ישמעאל" ויש לעיין מה הפירוש בזה, שלכא"ו קשה לומר שהוא כפשוטו דא"כ למה לא קבל יעקב את התורה, ואולי כוונתו שלמה צריך להוליד ליצחק וליעקב, מדוע לא יוכלו בניו וכו' [ע"ד בני יעקב וכו'] לקבל התורה, וע"ז מתרץ שיצא ממנו, משא"כ יעקב יוכלו בניו לפי שהי' מטתו שלמה, ודוחק.

מודעה ובקשה לכל הת' ואנ"ש שיחיו

בקשר ליום הגדול ויום הקדוש עשירי בשבט הבע"ל מתכוננים אנו להוציא לאור גליון הבא בעזהשיית גליון חגיגי מוגדל.

אי לזאת מבקשים אנו מכל הת' ואנ"ש שיחיו, ובפרט מאלו שזכו ללמוד או לומדים בישיבתנו הק' אהלי תורה, להשתתף בקובץ מיוחד זה ע"י כתיבות הערות וביאורים בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א, (שיחות מאמרים, לקו"ש, אגרות קודש וכו') וכן בשאר המדורים, (עניני משיח והגאולה, נגלה, חסידות, רמב"ם, פשוטו של מקרא, שונות וכו') ויגעת ומצאת תאמין.

את ההערות וכו' אפשר למסור לאחד מחברי המערכת שיחיו, או להשימם בה"קופסא" של "הערות וביאורים" שבביהמ"ד כ"ק אדמו"ר שליט"א, או לשלחו ע"י "פאקס" למס' 9720 - 953 (718) עד יום ג' ט' שבט, בערב, ונא לכתוב בכתובה צחה וברורה באופן שיהי בנקל לקרות.

בברכה להצלחה רבה ושבתא טבא
המערכת